

MINISTARSTVO ZNANOSTI OBRAZOVANJA I SPORTA

1724

Na temelju članka 27. stavak 12. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine« broj 87/08, 86/09, 91/10, 90/11, 16/12, 86/12 i 94/13) i članka 8. stavka 4. Zakona o strukovnom obrazovanju (»Narodne novine« broj 30/09 i 24/10), ministar znanosti obrazovanja i sporta donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA KATOLIČKOG VJERONAUKA ZA TROGODIŠNJE SREDNJE ŠKOLE

I.

Ovom odlukom donosi se nastavni Plan i program katoličkog vjeronauka za trogodišnje srednje škole.

II.

Sadržaj nastavnog Plana i programa katoličkog vjeronauka za trogodišnje srednje škole sastavni je dio ove odluke i postaje dio izmijenjenih i dopunjenih nastavnih planova i programa za stjecanje strukovnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja u trogodišnjim srednjim školama.

III.

Ova odluka stupa na snagu osmoga dana nakon objave u »Narodnim novinama«, a primjenjivat će se od 2014./2015. školske godine.

Klasa: 602-01/14-01/00325

Urbroj: 533-26-14-0004

Zagreb, 8. srpnja 2014.

Ministar

prof. dr. sc. Vedran Mornar, v. r.

PLAN I PROGRAM KATOLIČKOGA VJERONAUKA ZA TROGODIŠNJE SREDNJE ŠKOLE

UVOD

Polazišta Plana i programa

Izrada Plana i programa katoličkoga vjeronauka za trogodišnje srednje škole koji vodi računa o mladima te dobi, društvenim, kulturnim i školskim okolnostima u kojima žive, njihovim životnim i obrazovnim potrebama i očekivanjima zahtjevan je zadatak koji traži prilagodbu ritma učenja specifičnoj situaciji tih mladih, s jedne strane, te odgovarajuće promicanje njihova cjelovitog, pa tako i religioznog i općeobrazovnog razvoja, s druge

strane. Vodeći računa o svrsi školskog vjeronauka, ciljevima vjerskog odgoja i obrazovanja mladih u trogodišnjim srednjim školama te o prijedlozima vjeroučiteljica i vjeroučitelja koji rade u navedenim strukovnim školama, pri izradi ovog Plana i programa nastojalo se:

- uskladiti nastavne sadržaje, očekivane ishode učenja ili odgojno-obrazovna postignuća te prijedloge za metodičku obradu sadržaja s polazišnom situacijom i psihološkim obilježjima učenika srednjoškolske dobi, njihovim već stečenim religioznim znanjima i iskustvima te razinom njihove općeljudske i vjerničke zrelosti, imajući osobito u vidu hrvatsko društveno, kulturno, crkveno, obiteljsko i školsko ozračje u kojemu ti učenici žive, uče i pripremaju se za život;
- ponuditi tematske cjeline i teme koje u cjelini trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja čine zaokruženu i skladnu cjelinu te omogućuju kvalificiran susret s kršćanskom porukom kao religioznoodgojnim, kulturnim i životnim poticajem za učenike te dobi. Pritom se promišljanje o važnim životnim i religioznim pitanjima te susret s temeljnim dokumentima i sadržajima kršćanske vjere povezuje s poticajima na ostvarivanje kršćanske zrelosti u toj dobi i pripremanjem za život u društvenoj i crkvenoj zajednici, u profesionalnom životu i radu, u braku i obitelji, u suvremenome globaliziranom svijetu;
- potaknuti povezivanje općeljudskog i vjerničkog iskustva, kršćanske vjere i života, vjere i suvremene kulture, radi cjelovita i skladna odgoja i obrazovanja učenika u svim dimenzijama upoznavanja i produbljivanja religioznosti i vjere te njihova značenja za ljudski život;
- strukturirati Plan i program tako da odgovara zahtjevima kurikulumske orijentacije strukovnog obrazovanja u kojoj će vjeronauk zauzeti svoje mjesto u okviru općeobrazovnih predmeta strukovnog kurikuluma;
- dati smjernice za ostvarivanje suvremene nastave na didaktičko-metodičkoj razini, vodeći se načelima cjelovitog i kreativnog učenja i poučavanja, korištenja mogućnosti projektne i terenske nastave, suradničkog učenja te uporabe novih digitalnih medija i medijskih tehnologija.

Katolički vjeronauk pripada općeobrazovnom dijelu trogodišnjih strukovnih kurikuluma (programa) za stjecanje kvalifikacija koje se postižu u okviru trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja.

Cilj vjeronauka kao školskog predmeta

Cilj je vjeronauka omogućiti i posredovati učenicima stjecanje znanja, vještina i sposobnosti iz područja vjerskog odgoja i obrazovanja, osobito se usredotočujući na značenje kršćanske vjere za cjeloviti rast i razvoj učenika. Plan i program katoličkoga vjeronauka za trogodišnje srednje škole želi osigurati postizanje navedenog cilja.

Opis predmeta

Katolički vjeronauk u srednjoj školi po svojoj naravi i zadaći teži cjelovitu odgoju, obrazovanju i promicanju ljudske osobe kao pojedinca i člana društvene zajednice. U okviru srednjoškolskog obrazovanja osobito pridonosi ostvarivanju odgojno-obrazovnih ciljeva iz društveno-humanističkog područja te potiče religiozno i socijalno sazrijevanje učenika. Učenicima omogućuje i pomaže da objektivno i sustavno, u povezanosti s vlastitim pitanjima i suvremenim životnim iskustvom, na osobnoj i zajedničkoj razini, upoznaju i dožive katoličku vjeru, da steknu znanje i razumijevanje njezinih temelja, njezina odnosa prema drugim religijama i svjetonazorima, njezina povijesnog hoda i utjecaja na ljudsko društvo.

Pomaže im da prepoznaju njezin doprinos općeprihvaćenim ljudskim vrednotama, da uočavaju i znaju obrazložiti njezine specifičnosti te da kroz dijalog s vjerskim sadržajima, vrednotama i stavovima i sami postanu humanije osobe. Vjeronauk im, u međupredmetnoj korelaciji sa sadržajima i ciljevima drugih nastavnih predmeta, želi pružiti cjelovitu sliku o njima samima i svijetu u kojem žive, otvarajući osobito pitanja smisla života koja na obzoru transcencije i govora o Bogu nalaze svoj dublji odgovor. U tu svrhu školski se vjeronauk, poštujući odgojno-obrazovnu vlastitost i ciljeve pluralne i demokratske škole, sustavno uobličuje u školski kurikulum kao i drugi nastavni predmeti, čuvajući dakako svoju vjersku, odgojnu i obrazovnu posebnost.

Dok se učenicima, s jedne strane, nastoji pružiti uvid u pitanja smisla i usmjeravanja života te omogućiti cjelovito poznavanje katoličke vjere, njezine tradicije i vjersko-odgojne posebnosti, istodobno im se želi pomoći da razviju vlastite duhovne sposobnosti, etičko-moralnu svijest i moralne vrijednosti, izgrađen kritički odnos prema životu i

svijetu. Osim izgradnje vlastite osobnosti i osposobljavanja za život u svijetu, Crkvi i društvu, mlade se želi odgajati za poštovanje i iskreni dijalog s različitim religijama i svjetonazorima, poštujući njihova uvjerenja, stavove i tradicije. U skladu s tom zadaćom, učenici trebaju upoznati različite oblike religioznoga govora te kršćanskoga načina izražavanja, osobito katoličkoga, u prvom redu Bibliju i glavne dokumente Crkve.

Katolički vjeronauk u školi ostvaruje i promiče cjelovit odgoj mladih, kako po svom sadržaju i didaktičkim usmjerenjima tako i po svojim odgojno-obrazovnim ciljevima, vodeći se načelom dvostruke vjernosti: *vjernosti Bogu i vjernosti čovjeku*. Zato vjeronauk u srednjoj školi pomaže učenicima, koji kao pojedinačne ličnosti i osobnosti prolaze kroz odlučujuće razdoblje svoga odrastanja i određenja, da postupno i sustavno upoznaju povijesno-kulturnu stvarnost u kojoj žive, opće etičke i moralne probleme suvremenoga čovjeka i društva te cjelovit nauk, načela i vrednote Katoličke Crkve. On im također želi pomoći da postupno oblikuju vlastite spoznaje i osobnu moralnu svijest te da tako postanu osposobljeni za poznavanje i vrednovanje čovjeka i svijeta, povijesnih činjenica, izvora, različitih područja i dimenzija života, različitih vrsta govora i načina religioznog izražavanja.

Katolički vjeronauk u školi, po svome temeljnom sadržaju, odgojnoj i obrazovnoj zadaći, najprije se usredotočuje na osobu Isusa Krista u otajstvu Presvetoga Trojstva. Jednako tako usredotočuje se na povijest spasenja, osobito na Kristovo otkupiteljsko djelo, nauk i tradiciju Katoličke Crkve, na njezine povijesne kulturne i umjetničke izričaje, kao i na ukupan prinos kršćanske vjere koji učenike vodi prema njihovoj punoj ljudskoj i kršćanskoj zrelosti. Cilj mu je omogućiti cjelovit i skladan odgoj ljudske osobe koja je sposobna kritički promišljati duhovnu, kršćansku, kulturnu, tradicijsku i ukupnu stvarnost koja je okružuje. Taj cilj omogućuje učeniku da slobodno, svjesno i odgovorno donosi osobnu odluku, oblikuje osobne stavove vjere, da postigne važna životna uvjerenja i moralne vrednote po kojima može ostvariti miran, radostan i plodan život u ljudskoj i crkvenoj zajednici.

Ishodi učenja u vjeronauku prema jedinicama ishoda učenja

Ishodi učenja su znanja i vještine te pripadajuća samostalnost i odgovornost, koje je osoba stekla učenjem, a koje se dokazuju nakon postupka učenja. *Jedinica ishoda učenja* označava najmanji cjeloviti skup povezanih ishoda učenja.

Vjeronauk u trogodišnjim strukovnim srednjim školama ostvaruje sljedeće obvezne općeobrazovne jedinice ishoda učenja:

1. Religioznost i put religija

Cilj/svrha ove jedinice ishoda učenja jest: razumjeti religioznost kao bitnu odrednicu povijesti čovjeka i čovječanstva te razvoj religija i fenomenologiju religijskih pravaca danas.

Ishodi učenja ove jedinice su sljedeći:

- a) navesti temeljna religiozna pitanja o svijetu i životu
- b) opisati temeljna obilježja religioznosti
- c) razlikovati prirodne i objavljene religije
- d) analizirati odrednice velikih svjetskih religija i svjetonazora
- e) usporediti monoteističke religije: židovstvo, kršćanstvo i islam
- f) voditi dijalog o religioznim pitanjima uvažavajući različitost.

2. Kršćanska objava i vjera

Cilj/svrha ove jedinice ishoda učenja jest: upoznati izvore kršćanske objave, njezin razvojni put u Starom zavjetu, lik Isusa Krista i njegovo djelo spasenja te značenje za kršćansku vjeru danas.

Ishodi učenja ove jedinice su sljedeći:

- a) ustanoviti izvore i povijesne etape kršćanske objave

- b) navesti bitne sadržaje kršćanske objave i načine njezina prenošenja
- c) raščlaniti proces nastanka Biblije i njezinu strukturu
- d) otkriti temeljne poruke Svetog pisma i njegovo značenje za kršćanski život
- e) opisati Isusov povijesni lik i njegovo povijesnospasenjsko značenje kao Sina Božjega
- f) protumačiti poruku i djelo Isusa Krista te njegovu prisutnost u životu Crkve danas
- g) analizirati odrednice kršćanske vjere u Kristovo uskrsnuće, život vječni i eshatološko dovršenje
- h) usporediti osobu Isusa Krista s utemeljiteljima drugih religija.

3. Crkva u sadašnjosti i prošlosti

Cilj/svrha ove jedinice ishoda učenja jest: objasniti etape nastanka i povijesti Crkve te značenje Crkve za vjeru i život kršćana.

Ishodi učenja ove jedinice su sljedeći:

- a) otkriti povijesne početke i strukturiranje Crkve
- b) objasniti važnost Crkve za kršćansku vjeru i život
- c) razmotriti značenje Blažene Djevice Marije kao uzor vjere
- d) iskazati odnos sakramenata kršćanske inicijacije i pripadnosti Crkvi
- e) navesti temeljne odrednice susreta Crkve s antičkim svijetom
- f) analizirati život i djelovanje Crkve u srednjem vijeku
- g) opisati krize i obnove Crkve u novom vijeku
- h) ustanoviti zadaće Crkve u suvremenom svijetu
- i) primijeniti načela ekumenizma.

4. Kršćanska antropologija

Cilj/svrha ove jedinice ishoda učenja jest: upoznati vlastitosti kršćanskog poimanja čovjeka u usporedbi s drugim antropologijama i u odnosu prema osobnom životu.

Ishodi učenja ove jedinice su sljedeći:

- a) ustanoviti posljedice različitih poimanja čovjeka za konkretni život
- b) povezati obilježja zrele osobnosti i izbor životnih vrijednosti
- c) otkriti temelje ljudskog dostojanstva u čovjekovoj stvorenosti na sliku Božju
- d) prepoznati u Isusu Kristu ideal ostvarenog čovječstva
- e) objasniti kršćansko poimanje slobode
- f) usporediti općeljudske i kršćanske vrednote.

5. Kršćansko razumijevanje morala

Cilj/svrha ove jedinice ishoda učenja jest: upoznati temelje i načela kršćanskog morala te ih primijeniti na područje odnosa prema Bogu, istini, životu, obitelji i ljudskom radu.

Ishodi učenja ove jedinice su sljedeći:

- a) objasniti značenje savjesti kao kriterija razlučivanja dobra i zla
- b) razmotriti odnos vjere i morala u Svetom pismu
- c) ustanoviti odnos evanđeoskog zakona ljubavi i kršćanskog djelovanja
- d) povezati vjeru i ljubav prema Bogu s njihovim konkretnim izrazima
- e) navesti odrednice kršćanskog poimanja obitelji
- f) protumačiti kršćanski stav prema životu i njegovoj zaštiti
- g) uspostaviti odnos između spoznaje Boga kao istine i života u istini
- h) izložiti temeljne odrednice kršćanskog pogleda na ljudski rad
- i) opisati doprinos kršćanske vjere zalaganju za mir u svijetu.

6. Kršćanska vjera u suvremenom svijetu

Cilj/svrha ove jedinice ishoda učenja jest: upoznati različite izazove suvremenoga svijeta koji potiču na novo promišljanje kršćanske vjere, putove dijaloga s drugim religijama i znanostima te doprinos kršćanstva rješavanju globalnih problema.

Ishodi učenja ove jedinice su sljedeći:

- a) prepoznati promjene odnosa prema religiji i kršćanstvu u suvremenom svijetu
- b) razlučiti obilježja zrele i prosvijećene od fanatične i manipulativne religioznosti
- c) ustanoviti specifične razlike između kršćanstva i drugih religija
- d) primijeniti Kristov put osmišljavanja i prevladavanja patnje na događaje u osobnom životu i svijetu
- e) razlikovati vjernički i prirodnoznanstveni pogled na stvarnost svijeta i čovjeka
- f) objasniti komplementarnost vjerničkog i znanstvenog pristupa stvarnosti
- g) otkriti mogućnosti suradnje i posebnog doprinosa kršćanske vjere rješavanju globalnih problema: ekologije, mira u svijetu, etičkih i bioetičkih pitanja.

Struktura Plana i programa i postulati za vjeronaučnu nastavu

Vjeronauk u trogodišnjim srednjim strukovnim školama pokazuje svoju integriranost u općeobrazovni kurikulum trogodišnjega srednjoškolskoga strukovnog obrazovanja prihvaćajući novu strukturu i terminologiju, ali i unoseći bogatstvo svoga dosadašnjega ciljno-sadržajnog i didaktičko-metodičkog iskustva. Na razini odgojno-obrazovnih ishoda i sadržaja Plan i program vjeronauka u trogodišnjim srednjim školama preuzima okosnicu Plana i programa za četverogodišnje srednje škole, ali pritom nastoji elementarizirati, tj. usredotočiti se na bitne ishodišno-sadržajne elemente i strukture učenja u srednjoškolskom vjeronauku.

Nastavni plan katoličkog vjeronauka određuje ishode učenja prema jedinicima ishoda učenja za svako godište te navodi tematske cjeline i teme za svako godište. Nastavni program uz nazive tematskih cjelina i tema donosi i razradu tema, ključne pojmove, odgojno-obrazovna postignuća ili pojedinačne ishode te prijedloge za metodičku obradu.

Sukladno *Ugovoru o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u predškolskim ustanovama*, koji je sklopljen 1999. godine između Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije, nastava katoličkog vjeronauka u srednjim školama izvodi se dva školska sata tjedno (70 sati godišnje). Budući da se